

**El retrat d'una família valenciana,
forastera en Roma, llibertina i fascinant**

La novel·la de la saga dels Borja que estàvem esperant. Una apassionant crònica d'una família tan denigrada com temuda, i d'una època en què la moral deixava pas a la raó d'estat.

Mario Puzo (Nova York 1920-1999) és autor d'una sucosa nòmina de *bestsellers*: *El Padrino* (1969), *La arena sucia*, *Los tontos mueren*

(1978), *El siciliano* (1984), *La cuarta K* (1991), *El último Don* (1996) i *Omertà* (2000). A més de guionista de pel·lícules com *Cotton Club* o *The Godfather*. Abans de morir, l'autor de *Manhattan* va donar un grapat de fulls de *Els Borja* (*The family*) a la seua dona Carol Gino i li va demanar que l'acabara. Regan Books oferí un milió de dòlars als hereus pel material. El grup Planeta s'adjudicà els drets per a l'explotació en castellà en 250 mil dòlars. L'Editorial Columna i Bromera han fet una bona inversió per oferir la novel·la al públic que llegeix en català. Mario Puzo treballava des de 1991 en aquesta novel·la. Havia creat un món narratiu de gàngsters italoamericans que inspiraren un gènere cinematogràfic que recaptà xifres astronòmiques per a Hollywood.

El relat se situa en el s.xv en ple renaixement i presenta els Borja com la primera família mafiosa de la història. Els nobles valencians, maquiavèlics, són cèlebres pel poder aconseguit en l'església i la política; i per la seua vida llibertina i donada a l'avarícia, l'assassinat i l'incest. La trama comença quan el cardenal Roderic Borja manipula les

ELS BORJA. LA PRIMERA
GRAN FAMÍLIA DEL CRIM

MARIO PUZO AMB
LA COL·LABORACIÓ DE CAROL GINO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 79

512 PÀGINES

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

eleccions papals en 1492 per convertir-se en el papa Alexandre VI. Decidit a perpetuar la seua nissaga en el poder, designa el seu fill Cèsar

cardenal i porta endavant una estratègia per anar lliurant-se dels possibles rivals. Després d'un planejat incest entre Cèsar i la seua germana Lucrecia. Alexandre VI estableix aliances per casar els seus fills amb els de les famílies més poderoses de França i Espanya. Però Cèsar enveja el càrrec del seu germà Joan i prefereix ser capità dels exèrcits vaticans, mentre que Lucrecia somia en un matrimoni per amor. Així era el món d'Alexandre VI, el papa Borja i la dels seus fills Cèsar, Joan, Lucrecia i Jofre. El retrat d'una família valenciana, forastera en Roma, llibertina i fascinant.

Després del darrer, *Omertà* (2000), durament criticat però pel qual els estudis Miramax pagaren dos milions de dòlars i que va estar algunes setmanes en la llista de *bestsellers*, l'expectació per aquest és gran i sembla que li esdevindrà una sort semblant.

Francesc Collado

Las víctimas tienen la palabra

Aunque sea por el breve momento que dura la novela, tiene la palabra una de las muchísimas víctimas anónimas de la guerra entre palestinos e israelíes. Se trata de un libro escrito con tanta tinta como sangre para contar los horrores de quien pierde todo lo que tiene.

A CIELO ABIERTO

PILAR SALAMANCA

PREMI DE NARRATIVA CIUTAT DE VALÈNCIA 2000

COL·LECCIÓ «NARRATIVES», 4

215 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL. ALZIRA, 2001

En el diálogo internacional acerca del conflicto entre Israel y Palestina, todos parecen opinar excepto los verdaderos sufridores de esta guerra. Siempre se dice que los civiles son las auténticas víctimas de cualquier guerra, pero siempre terminan por contarla y hacer justicia las autoridades pensadas para ello. Pilar Salamanca pretende dar voz a los sujetos que nunca la han tenido, a los personajes anónimos que sólo se dan a conocer en el triste momento de engrosar la lista de muertos o heridos.

A cielo abierto es una novela –casi un documental, por las fechas y por la atrocidad de lo que se cuenta– ambientada en la Palestina de después de la II Guerra Mundial, en los últimos años de control británico de la zona. La protagonista de la historia es una mujer que sobrevive al horror de ver su familia asesinada y su pueblo arrasado por tropas judías.

El libro es una clara denuncia de los excesos cometidos –y ocultados– por el pueblo israelí hacia unos pueblos árabes que han sido tradicionalmente presentados como invasores y terroristas. El problema de escribir una novela sobre un tema tan comprometido y delicado como éste es que resulta muy fácil abandonar la trama para hacer salir a la superficie la opinión del escri-

tor y dedicarse a hacer balance sobre todo lo sucedido. En este caso me parece evidente que la autora cae en esta trampa. Aunque es inevitable que ciertos personajes tengan algún parecido con el escritor, lo que hay que tratar es de no dejar la novela para ponerse a decir verdades sobre la realidad. Y más en un asunto tan complejo como el de las víctimas en la historia. Es cierto que la imagen presentada por el cine estadounidense –pobres judíos, sin tierra propia y eternamente amenazados– no es del todo real. Pero tampoco creo que sea justa la versión presentada por Pilar Salamanca, donde los palestinos son pobres campesinos con una vida pacífica y familiar, meras víctimas de soldados ingleses desalmados. Desgraciadamente, en la historia no parecen haber buenos y malos, sino gente armada y fuerte y víctimas desarmadas y débiles.

Dejando aparte el tema de la interpretación histórica, *A cielo abierto* está escrito con un buen estilo, poético en ocasiones, dejándose notar, además, el profundo conocimiento que tiene la autora de aquellas tierras. Se trata de un buen y original acercamiento a un país que muchos desconocemos profundamente.

Vicente Abril

El llenguatge dels sentits

Isabel-Clara Simó ens ha sorprés amb la seua darrera creació –que diuen que sempre és la millor, justament perquè és l'última. I dic ens ha sorprés per la fresca actualitat amb què apareix davant nostre aquest univers femení, d'acord amb el present globalitzador i ple de contrastos que vivim.

HUM... RITA! L'HOME QUE ENSUMAVA DONES

ISABEL-CLARA SIMÓ

PREMI ANDRÓMINA DE NARRATIVA 2001.

XXX PREMIS OCTUBRE

EDITORIAL TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

L'últim Premi Octubre de novel·la ens arriba en el moment més ple de la carrera d'aquesta dona. Es confirma, doncs, que per a la narradora alcoiana, fer novel·les és bufar i fer ampolles, en el sentit més lloable de l'expressió.

Una dona madura viatja de Barcelona a València (via Euromed, no hi falta detall!) per trobar-se amb unes amigues, antigues companyes d'escola. Un fet sorprenent canviarà le seues expectatives i obligarà la Isabel a romandre durant tota la nit a l'hotel on s'hostatja, presonera d'unes paraules. Això per començar. Aquesta és la narració lineal que serveix de xassís de la novel·la, narració en la qual aniran desgranant-se les frustracions d'una dona gran que encara no accepta el pas del temps ni la decadència de les coses. Una dona gran que, finalment, trobarà una porta oberta.

Un plec de fulls malgirbats, un manuscrit trobat en un contenidor servirà de

missatge en una botella, ofereix a aquesta dona en perill de naufragi personal la possibilitat d'entrar en un món desconegut i fictici, perquè un narrador invisible li l'ha ofert. De manera intermitent, comencen a desfilar davant Isabel, la protagonista (l'autora real!), convertida ara en lectora, una sèrie de personatges encapçalats pel Fael, un rodamón que es guanya la vida venent petits objectes que ell fabrica, i que té el do de captar totes les olors del món, per insignificants que siguin, eix sobre el qual volta la seua vida sencera. Fael coneix la Rita i amb ella viu una història d'amor i sexe d'allò més original. Rita és una contorsionista cambotjana que Fael troba en un circ i amb qui descobreix que per tal de comunicar-se –Rita és sorda– de vegades no calen les paraules. El llenguatge dels sentits és bastant més efectiu.

I aquesta és la història dins la història. I és en aquest joc de cercles concèntrics, de narradors i de lectors que es multipliquen, que la Simó ret el seu homenatge personal a la dona, al perfum –l'increïble món de les olors que ja ens va regalar Patrick Suskind i que ara reprenem–, al circ, a la literatura, al seu poble Alcoi, als firaires, a les bibliotecàries, i a un llarguíssim etcètera. I, sobretot, al sexe.

El recurs del manuscrit trobat permet l'autora de trencar el fil ací i allà per reprendre'l més tard. També li facilita entaular un joc d'homenatges a autors de la literatura universal (Carner, Estellés, Baudelaire, Catul, Marcial...), a través de cites que esquitxen el discurs ara i adés, interrompre la narració i deixar-nos amb la mel a la boca, fer anotacions a peu de pàgina i dur-nos per on ella vol. Tot plegat, un treball narratiu ben enquadrat, les peces del qual encaixen amb una precisió quasi perfecta, i condueixen el lector i la lectora al cor del laberint. En un termini de temps tan curt com el que abraça una nit d'insomni, i en un espai tan entranyable com és el barri vell de València, viatgem cap a un dur desenllaç de la mà d'una narradora, observadora dels fets i protagonista, i que ens mostra, com aquell qui trau el conill de dins el barret, la generositat d'una història d'amor.

Begonya Mezquita

De la música concreta al dogma

L'editorial Pre-Textos ha publicat el guió de la pel·lícula *Dancer in the dark* del cineasta danès Lars von Trier. A més, el llibre aplega una col·lecció de fotogrames de la pel·lícula, les lletres de les cançons de Björk i –cosa que agradarà als puristes i als cinèfils més abrandats– els títols de crèdit.

BAILAR EN LA OSCURIDAD

LARS VON TRIER

TRADUCCIÓ DE DAVID DE LA FUENTE COELLO
I LUIS CAYO PÉREZ BUENO

COL·LECCIÓ «LETRAS DIFERENTES», 13

EDITORIAL PRE-TEXTOS / FUNDACIÓN ONCE, VALÈNCIA, 2001

El 1916 el músic futurista Luigi Russolo (1885-1947) va dirigir un concert a Milà durant el qual van sonar els més variats i insòlits sons de la vida real: canonades d'aigua, motors, engraixadores, rodes, hèlixs, manxes i xiulets. Malgrat el rotund fracàs d'aquest concert *sui generis* –fins i tot hi van haver ferits–, l'experiència va desinhibir ulteriors experiments. Del sorollisme de Russolo es va fer ressò, ja a la segona postguerra, l'anomenada música concreta, l'essència de la qual consistia a ampliar els sons dels instruments de l'orquestra amb una organització rítmica i tímbrica dels sorolls manlevats directament de la realitat. Els artífex d'aquest moviment van ser Pierre Schaeffer i Pierre Henry. El famós «Concert dels sorolls» de Schaeffer, *interpretat* a París el 1948, partia d'un disc bandejat en què Sacha Guitry recitava *Sur les lèvres* (el disc havia estat bandejat perquè s'inclouïen les veus i la tos del públic).

Del sorollisme futurista de Russolo i de la música concreta de Schaeffer i Henry es nodreixen, si més no com a precedents històrics, les cançons que Björk interpreta en el musical *Dancer in the dark* de Lars von Trier, el guió del qual ha estat publicat per l'editorial Pre-Textos. Val a dir que aquesta influència no és pas casual: obeeix a la voluntat de

la compositora islandesa per captar les potencialitats musicals de la natura en estat brut: el so que generen un picar de mans, un badall indissimulat, el cruixir d'una màquina, l'espetec d'una porta amb les frontisses rovellades, el fregament d'una agulla sobre un disc ratllat, el moviment rítmic d'un tren... I el gust per aquest recurs artístic que consisteix a integrar en una cançó els sorolls ambientals i l'artifici de la composició musical ens porta necessàriament a la manera de fer del director danès Lars von Trier: al capdavant, tots dos miren de trencar l'artificiosa separació entre la natura i la creació artística. La realitat forma part de la ficció, i la ficció deixa de ser la sublimació inversemblant que inspirava aquells musicals insofribles de tota la vida en què Fred Astaire apareixia de sobte envoltat per una coreografia de ballarins estúpidament disfressats. A *Dancer in the dark*, Lars von Trier hi aplica algunes de les directrius del *dogma*, un moviment cinematogràfic que ens torna les virtuts de la realitat en forma de cel·luloide.

Juli Capilla

Altres mons, altres éssers

Sis relats fantàstics componen *Ciutats de l'impossible*, de l'escriptora i llibretera Sílvia Tarragó Castrillón (Sant Andreu, Barcelona, 1968): sis universos de ciència ficció i ambientació gòtica que agradaran als incondicionals del gènere.

CIUTATS DE L'IMPOSSIBLE

SÍLVIA TARRAGÓ CASTRILLÓ

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 5

118 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS. VALÈNCIA, 2001

Sovint les narracions fantàstiques i de ciència ficció resulten atractives perquè especulen sobre el futur de la humanitat –desapareixerà el planeta Terra?, es faran viatges interestel·lars amb la facilitat i la freqüència que ara es fan els intercontinentals?– o perquè inventen universos paral·lels al nostre on, per exemple, els cavalls volen, els sacerdots dominen els esclaus humanoides en una civilització summament jerarquitzada, i els éssers immortals arrossegueu per la vida el seu secret i una certa nostàlgia de la caducitat. Aquestes i altres històries explica Sílvia Tarragó a *Ciutats de l'impossible*, sis relats on l'autora mostra la seua habilitat per crear i fer avançar una trama amb un procediment narratiu que li dóna prou bons resultats: es tracta d'alternar, dins de cada conte, dues línies argumentals que conflueixen al final, com a «El Temple», on, d'una banda, es narra la revolta dels guàrdies Sem encapçalada per Atió i, d'altra, la història de Lia, sacerdotessa que escapa a un planeta proper i de la mà de la qual descobrim la farsa sobre la qual se sustenta el poder de la seua casta. O a «Reencontres», on es relata l'origen i vida d'Helena –l'edat de la qual queda difosa rere la seua aparença de dona de trenta anys– alternat amb l'encontre

amb Pau i el silenciós reconeixement mutu a l'estació de França de Barcelona. Les històries transcorren en ambients foscos, humits, misteriosos, coberts d'ombres i de boira –pantans, fang, fum, pluja– i on trobem els animals característics dels contes gòtics: gats esmunyedissos i invasions de caragols i gripaus; això passa a «La ciutat del llot» –al meu parer un dels contes més reeixits del recull– on Karl, el protagonista, inverteix gran part de la seua vida a satisfer una obsessió que arrossega des de ben petit: descobrir l'antiga ciutat de Drínia.

Tanmateix és el desenllaç, peça fonamental en tot relat breu, la part més feble d'aquestes narracions: de vegades, el final no està a l'altura de les expectatives creades en la història, com ocorre a «El gra de blat», «Les àligues perdudes» o «Reencontres». Amb freqüència, malgrat les injustícies terribles que dominen els diversos móns, l'autora deixa una porta oberta a l'esperança.

En conjunt, el llibre no aporta gran cosa al relat fantàstic i de terror però pot agradar als incondicionals del gènere.

Arantxa Bea

De possessions i altres dimonis

El Dibbuq, què voldrà dir? —es demanarà el lector. Paraula mig màgica i endimoniada, dóna títol a la novel·la gòtica amb què Leopoldo Azancot ens transporta a la ciutat de Toledo, a mitjans del segle XV, quan cristians i jueus deixaven de conviure en pau.

EL DIBBUQ

LEOPOLDO AZANCOT

276 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2001

M'atreviria a dir que *El Dibbuq* és un llibre de poció, amb els ingredients necessaris per convertir-se en un petita joia literària de novel·la gòtica. A la ciutat de Toledo, a principis del segle XV, la comunitat jueva reclama l'ajut del rabí Elizier per anar a l'encontre i a l'ajuda d'Azriel ben Yehudah, membre d'una de les famílies jueves més riques i intel·lectualment prestigioses qui, tancat en una torre, envaït per l'ànima d'un mort –el *dibbuq*– viu posseït per la seua mare, a qui reconeix com a manifestació divina del Messies. Azriel, confós entre el «jo sóc tu i tu ets jo», ha foragitat de la seua vida l'ordre i l'amor de la seua dona i dels seus amics, i ha provocat que el rumor de l'arribada del Salvador s'estenga per la ciutat, semblant el pànic i l'expectació.

Al Toledo medieval, una ciutat laberíntica, «por cuyas callejuelas quizá deambularía ahora el *dibbuq*, entre turbados silencios y pavores», corren temps perillosos. Els cristians antisemites amenacen amb avalots davant l'arribada del Messies. El terror s'ha apoderat de la ciutat en una espera lenta, on el rabí Elizier comença les seues indagacions i s'entrevista amb les persones properes a Azriel –com un del millors detectius de Chandler o Hammett.

Azancot ens ofereix la crònica, força documentada, d'un moment històric crític, en una novel·la policíaca d'excel·lent construcció: la foscor de la torre en ple-

na nit, les passejades lentes per carrers buits i silenciosos, les converses i reflexions en solitari dels personatges. Des del començament, en què el narrador explica al lector què ocorre quan apareix un *dibbuq*, la por i el suspens envaeixen els racons de la juevia i dels barris cristians de Toledo, un univers de dues cultures i religions, on la jueva –la més llunyana per al lector d'avui– és presentada com un món modern de reflexió, afecte, respecte i comprensió entre homes i dones, davant de la constant exaltació cristiana, que, encesa per les arengues de l'església catòlica, busca justícia i venjança.

Finalment i feliç, el diàleg sorgirà entre Elizier i l'arquebisbe de Toledo, qui impedirà una carnisseria durant la celebració de la Setmana Santa, el *Pesaj* jueu. Una vegada la pau s'apodera de la ciutat, Elizier i Azriel es retrobaran de nou al torreó, on el rabí –amb tot allò descobert– exorcitzarà el seu amic en un moment de màxim dolor.

L'editorial Pre-Textos publica ara un gran encert literari, que –siga dit de passada– permet una lectura psicoanalítica en tractar temes com l'amor-possessió i la bogeria. A més d'altres motius universals, com la família o la tolerància entre móns diferents en un mateix espai. Aspectes avui més candents que mai, no troben?

Lourdes Toledo

La iniciativa encesa del plaer

L'any 2000 va ser l'any de la confirmació de Vicent Pallarés (Barcelona, 1951) com a narrador consolidat, amb el llibre de relats *El pes mosca* i la novel·la *L'Heretgia amagada*. L'any passat, amb *Evasions efímeres*, va guanyar el premi de literatura eròtica més prestigiós de la literatura catalana.

EVASIONS EFÍMERES

VICENT PALLARÉS

PREMI DE LITERATURA ERÒTICA LA VALL D'ALBAIDA, 2001

COL·LECCIÓ «LECLÈTICA», 80

128 PÀGINES

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

S'equivocava Ray Bradbury quan va dir a la seua novel·la *Fahrenheit 451* que aquesta era la temperatura en què el paper es volatilitzava, sobretot perquè Vicent Pallarés demostra que la literatura eròtica pot ser una febre inabastable que encén el racó més amagat de la imaginació del lector. Pallarés, que ja havia apuntat proves del seu saber fer en aquest camp en *Provatures* (1997) i en algunes pàgines de *L'heretgia amagada* (1999), remarca ara com aquest tipus de discurs no consisteix sempre a arribar «a aquell punt on l'esclat definitiu es fa inevitable», sinó que la intriga narrativa cal sembrar-la de dubtes, curiositats, desconfiances i atzars; tan importants en l'acció com les descripcions explícites que, tot siga dit, en cap moment no deixen decebut el lector. Els relats són plens de sospites que inflamen l'erotisme que transmet la dona del narrador, de llépols regals amb que s'haurà de coronar l'acció de la segona història, de la humida sort que encén un viatge d'autobús, de la passió assedegada dels amants, del regal d'un lladre jove o d'un diàleg sobre velles i noves experiències. Convé ressaltar també la interessant iniciativa femenina que des de la primera història puja graus fins el darrer encontre —aquesta vegada per dupli-

cat—, en el qual aquesta resulta encara més important del que semblava al principi. Aquesta incoació, a més, lliga les diferents veus narratives amb la de l'autor que ja a la dedicatòria que enceta el llibre avisa com «l'espontaneïtat femenina» és declaradament la que engega els arguments del esdeveniments. I a aquest curiós desig cal afegir també el contrapunt subjectiu que rondina pels pensaments dels protagonistes i que planteja situacions ja força xocants i amb un somriure de picardia anticlimàtica (esperma/mosquit; plaer/set) o de dubte final obert a la interpretació de les diverses possibilitats que provoquen un accident de trànsit. Fins i tot l'espai, que no sol ser remarcable en aquest gènere de novel·la, en aquesta ocasió destaca per ser decididament valencià; clar que dins d'aquesta geografia es focalitza, com una mena de zoom necessari per tal de crear una atmosfera més íntima, ja en cotxes o en autobús, ja en les cases particulars. Vicent Pallarés, per tant, ha bastit un ramell d'històries suggeridores, contades amb una ironia i una passió, que empenyen la carnositat encesa de les paraules cap al nus libidinós del lector, amb un resultat força definitiu.

Pasqual Mas i Usó

Estropear la vida

La escritora italiana narra la historia hermosa e íntima de unos personajes que con los años irán enterrando su alma para hacer más soportable su existencia. El recorrido por las vidas de estos seres tiene lugar en la Italia de provincias, antes, durante y después de la llegada del fascismo.

LAS PALABRAS DE LA NOCHE

NATALIA GINZBURG

TRADUCCIÓ D'ANDRÉS TRAPIELLO

COL·LECCIÓ. «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 4

126 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALENCIA, 2001

Es un relato concentrado y conciso de Natalia Ginzburg con el que la editorial PreTextos ha querido obsequiarnos. La cuidada edición y conmovedora nota de agradecimiento del traductor, Andrés Trapiello, nos anticipan que algo sutil y entrañable ha caído en nuestras manos. Y así es. *Las palabras de la noche* es un relato original e inteligente sobre historias concretas de hombres y mujeres; y el paso del tiempo. Ginzburg crea en estas páginas el universo propio que caracteriza a algunas de sus otras novelas, personajes imaginados con vidas que transcurren en lugares inventados pero reconocibles, e historias que trascienden el microcosmos en el que han sido creadas. En esta ocasión, la autora se sirve del relato en primera persona de una mujer de veintisiete años para pasear por la cotidianidad de un pueblo de provincias italiano y relatarnos la historia de una familia pequeñoburguesa. Con precisión y sencillez una mujer, la joven narradora, desmitifica el mundo en el que se desarrolla su vida y retrata las vidas rotas de la familia del tío Balotta en el transcurso de los días y los años. El relato se condensa en el mundo de lo cotidiano y concreto. Con ritmo envolvente y sin pausas, se suceden las historias de cada uno de los protagonistas y la descripción de la envoltura en la que

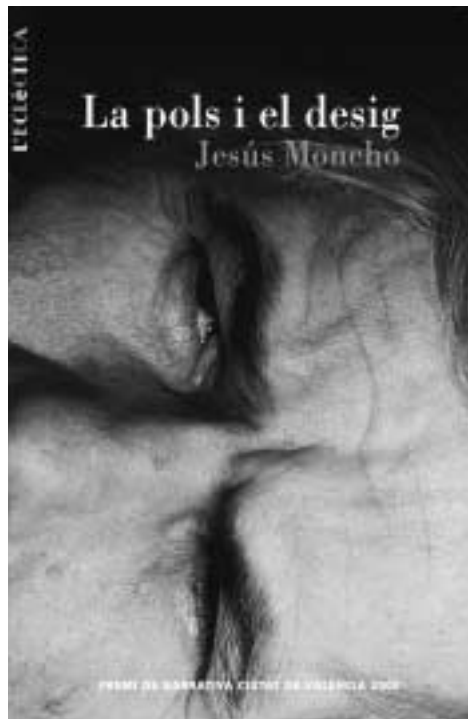
se desenvuelven estas vidas diversas. La Cassetta, Le Pietre, Castel Piccolo, y otros espacios creados por la imaginación de la autora, son lugares con memoria que pesan sobre los personajes que pueblan el relato. De manera delicada y sin dolor, Ginzburg nos muestra el desgarramiento interior de Elsa, quién al convocar las vidas de esa otra familia recupera la lucidez sobre la suya propia. Diálogos concentrados y sencillos tratan a cada uno de estos antihéroes, cuyas creencias, ideas y afiliaciones, socialistas o fascistas, son etiquetas que cambian a medida que se desplazan sus necesidades interiores. Las palabras puestas en sus bocas, a veces látigos, a veces lágrimas, son reveladoras de su parte más íntima y humana.

Es cierto, tal como nos previene Ginzburg, que se llega a amar a cada uno de estos personajes como si fueran reales. Y qué decir de ese final que nos remite al principio de la novela, pero imposible sin esas ciento veintisiete páginas, hermosas y concentradas. Tal como afirmará uno de los personajes: «Le ocurre a mucha gente. Una persona, en un momento determinado, ya no quiere enfrentarse con su alma. La esconde, porque tiene miedo de no encontrar fuerzas para vivir».

Teresa Villarroya

Un personatge de llegenda

La novel·la de Jesús Moncho, guanyadora del Premi de Narrativa en Valencià Constantí Llombart 2000, recrea l'agitada vida d'un dels rodors de més renom de la Marina Alta en un període de revolta i d'ideals irrealitzables.

LA POLS I EL DESIG

JESÚS MONCHO

COL·LECCIÓ «L'ECLÈTICA», 78

300 PÀGINES

EDITORIAL BROMERA. ALZIRA, 2001

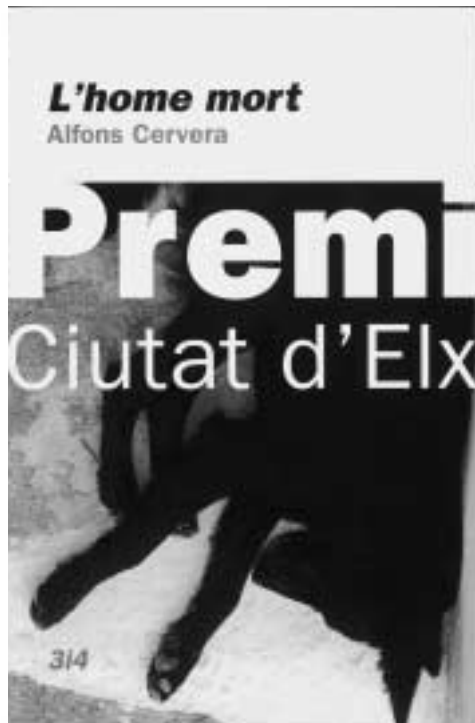
Sempre s'ha dit que la realitat supera la ficció i, així, les històries més increïbles, les més originals, poden tenir una procedència d'allò més propera. La novel·la que ara comentem se serveix, precisament, d'un col·lectiu tan mitificat, i, a la vegada, tan real, en el passat més recent de les muntanyes valencianes, com és el dels rodors o bandolers. Anys enrere, aquests *outsiders* se serviren del seu coneixement meticulós de les contrades més inhòspites, de les sendes més solitàries, però també dels camins més transitats per sobreviure clandestinament, al marge d'una societat en la qual ja no tenien cabuda. El tema dels bandolers desperta a *La pols i el desig* la curiositat acadèmica d'un universitari mallorquí –l'existència narrativa del qual dura escassament un capítol–, que viatja fins a Pedreguer per conèixer de primera mà la història del personatge central de la novel·la: Josep de la Tona. Aquest preàmbul innecessari dóna pas a una novel·la on destaca el treball etnogràfic, el coneixement històric d'una època i la recuperació d'un lèxic ric, precís i adequat a la matèria narrativa, tot això en detriment de la consistència novel·lística d'uns personatges i d'uns esdeveniments que tenen un regust massa historicista i massa poc literari.

Els fets transcorren en una vintena d'anys, durant la segona meitat del segle XIX, un període que se'ns dibuixa convuls i problemàtic per a la història en majúscules –a la qual s'hi fa una referència constant, amb els noms dels monarques i dels generals espanyols de l'època. La història local, però, és la gran protagonista de la narració, i no debades trobem al final del llibre un mapa detallat de la geografia novel·lesca. La transformació progressiva de Josep de la Tona, líder local dels llauradors i conreadors de panses, en un bandoler revolucionari, en un proscrit, queda diluïda enmig del repertori de costums i tradicions de l'època i de personatges irrelevantes. La profunditat psicològica d'un personatge tan reconegut a nivell històric i tan important a nivell narratiu se'ns presenta escadusserament en curts monòlegs encastats en la narració principal, i la seua història amorosa amb Francesca no arriba a ésser més que un esbós benintencionat. El lector pot trobar en la novel·la el rigor del document històric, la intensitat del treball lingüístic i l'indici indiscutible de les possibilitats de ficcionalització del bandoler de la Marina.

Isabel-Clara Moll

Morts vivents

Embolcallat per cites de William Blake, de Joan Vinyoli i de Samuel Beckett se'ns presenta l'últim Premi Ciutat d'Elx de narrativa, més preocupat per retratar l'existència de gent morta en vida que no per bastir una trama policíaca entorn d'un cadàver.

L'HOME MORT

ALFONS CERVERA

COL·LECCIÓ «NARRATIVES 314», 68

PREMI ANTONI BRU DE NARRATIVA CIUTAT D'ELX, 2001

200 PÀGS

EDITORIAL TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

Cervera diu que *L'home mort* no és una novel·la policíaca... i s'agraeix, perquè ens estalvia la decepció de pensar que ho és i equivocar-nos. Almenys ara sabem què ens espera: un text que agafa els elements més superficials del policíac per fer *una altra cosa...* sense cap trama. Com altres que han guanyat aquest premi, vaja. Però també hi ha novetats. D'entrada, ja sobta una portada on el nom del premi és molt més gran que el títol del llibre. Al revers hi ha una fotografia de l'autor, de grandària natural, que ens mira tot somrient; em van preguntar si estava llegint una biografia de Camilo Sesto, ho jure. I, ja dins la novel·la, no importa qui ha mort l'home ni per què –només un gos ho sap–, sinó el retrat cru i descarnat de gent que viu com si estiguera morta. El mateix policia –un tipus tan vulgar que obri les botelles de cervesa amb la boca–, la seua dona, l'empleat d'una gasolinera pròxima al lloc del crim... El text està escrit de pressa, dominat pels tòpics *progres* –sempre a favor de la dona, sempre en contra de la TV, etc.– i els signes de puntuació apareixen i desapareixen per art de màgia: ara n'hi ha i ara no, com els diners del meu compte corrent. Tot plegat fa la sensació de llegir una obra dels experimentalistes valencians de trenta anys enrere, i tornem a mirar el revers del llibre i no és difícil imaginar a Cervera

cantant el *Give Me The Seventies* amb Carlos Jean. Però els nombrosos errors, al meu parer, no són justificables per cap estil: «alguna lloc», «una cometa de color blau», «n'hi hauran putes», «erts com a pals», «els dos a l'hora»... O les pàgines erròniament en blanc, de les quals gairebé no em vaig adonar perquè, la veritat, amb l'estil de Cervera ja no sabia si allò era deliberat o no. I és un estil, sens dubte, capaç de produir bones imatges: «Els esquelets vivents de les fotografies» o «les volutes humanes [...] per les xemeneies del fons». Ara bé: una novel·la on els policies diuen coses com «a l'acadèmia ens ensenyen a traure deduccions en casos misteriosos», o deixen anar de viatge una sospitosa amb la promesa que tornarà d'ací a «dos o tres dies», no és gaire defensable; ni dins del «gènere» ni fora. Fins i tot les bromes de Cervera que *coincideixen* amb les d'altres novel·listes valencians –aquests sí, «de gènere»– acaben cansant: «L'hotel ple de gent. Homes i dones. I les putes? / No les distingeix, li diu a l'amic. / Compte, no et vages a equivocar i li fiques mà a la dona del director general»; i després: «No sé per què t'ho dic, com si els gossos poguéreu distingir entre una dona puta i les altres». O entre un home mort i la cambra d'acer que l'acull.

Felip Tobar

Un alarde de imaginación literaria

Locus Solus es el nombre que recibe un extraordinario parque al que son invitados un grupo de amigos. El propietario de tan singular lugar es un estudioso y acaudalado caballero, Martial Canterel, que se ha dedicado a recoger lo que él considera siete auténticas maravillas que le sirven para llevar a cabo sus investigaciones y experimentos.

LOCUS SOLUS

RAYMOND ROUSSEL

COL·LECCIÓ «NUMA», 6

269 PÀGINES

NUMA EDICIONES. VALÈNCIA, 2001

Un millonario y estudioso caballero francés invita a un grupo de amigos a que conozcan el lugar en el que vive a las afueras de París, un magnífico parque en el que se encuentran rarezas que pueblan ese asombroso espacio al que ha denominado Locus Solus. El anfitrión lleva a sus invitados a lo largo del extraordinario lugar en el que vive para mostrarles lo que él considera las siete maravillas de un mundo, que él mismo ha creado. Una máquina voladora que compone un mosaico con dientes, una estatuilla de barro traída desde África, o un diamante gigantesco en cuyo interior nada una bailarina que al agitar su cabellera emite sonidos musicales. Todas estas curiosidades llevan consigo una leyenda y en sí mismas encierran una historia diferente.

Locus Solus es un relato, aparentemente, descabellado sin un más hilo

conductor que el protagonista, pero es un texto que va más allá de lo que cuenta porque hace, sobre todo, una propuesta estructural diferente, jugando con una historia en la que dentro hay muchas historias. De hecho, el personaje principal, Martial Canterel actúa como un recurso literario que conduce al lector a través de ese mundo fantástico lleno de rarezas. De alguna manera el lector, ocupa el lugar de los invitados a *Locus Solus*, y al igual que ellos, descubre todas las singularidades que pueblan la hacienda del anfitrión. El texto es ameno y curioso, singular, un producto absolutamente imaginativo, tal y como su autor preconizaba que debería ser la literatura.

Como si fuera una especie de enciclopedia en *Locus Solus* no sólo se presentan objetos y artilugios extraordinarios, sino que se nos remite constantemente a universos exóticos y llenos de misterio, en los que se entremezclan datos históricos, leyendas y curiosidades científicas. Todo ello componiendo un entorno en el que parece que Raymond Roussel, autor del relato quisiera mostrarnos la complejidad, los mecanismos, y a veces el absurdo que rigen el funcionamiento del mundo.

Raymond Roussel fue un personaje excéntrico, contemporáneo de Marcel

Proust, que dio la vuelta al mundo en dos ocasiones sin apenas salir de su caravana. Mientras vivió sus libros no tuvieron demasiado éxito, como tampoco lo tuvieron las adaptaciones teatrales de sus obras, que él mismo financió. De familia acaudalada, decidió consagrarse a los diecisiete años a la creación literaria. *Locus Solus*, publicado por primera vez en París en 1914, es una de las obras más importantes de este autor a quien el padre del surrealismo, André Breton, calificó como uno de los escritores, junto con Lautremont, de mayor magnetismo en su época. Desde hace unos años en Francia, país en el que nació, su obra ha cobrado una notable importancia e interés.

Lourdes Rubio

Un clàssic europeu redescobert a Saragossa

Jean Potocki (1761-1815), aristòcrata polonès d'expressió francesa, escriví a cavall entre els segles XVIII i XIX una novel·la que titulà *Manuscrit trouvé à Saragosse*, que l'editorial Pre-Textos publica íntegra per primera vegada en castellà com a *Manuscrito encontrado en Zaragoza*.

MANUSCRITO ENCONTRADO EN ZARAGOZA

JEAN POTOCKI

TRADUCCIÓ I NOTES DE CÉSAR AIRA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 14

863 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALÈNCIA 2001

Aquesta obra forma part del reduït cercle de creacions literàries que assoleixen la categoria de mite i on llur reputació excedeix, de bon tros, la xifra dels seus lectors. I és que el *Manuscrit [...]* presenta unes característiques de novel·la total –o universal– pel nombre de personatges, la complexitat de les narracions, les successives incardinacions d'aquestes tot formant, sota una arquitectura rigorosa, un compendi extraordinari de tots els gèneres literaris coneguts a l'època: novel·la gòtica (amb un encara recent Horace Walpole i el seu *El castell d'Otranto*), relats de roders italians (de futur regust stendhalià), novel·la picaresca, llibertina, drama amorós, catàleg científic, epopeia colonial, que esdevé un vigorós himne al plaer de viure. A mig camí entre *El Quijote* i les *Mil i una nits*, tot passant per l'*Heptameró* de Marguerite du Valois i el *Decameron* de Bocaccio, el *Manuscrit* introdueix, mitjançant un esquema de juxtaposició de relats, la relació de les seixanta-set jornades que el cavaller Alfonso van Worden realitza per Espanya –el moll de l'acció es desenvolupa a Sierra Morena bàsicament– en els primers anys del s.XVIII, per on desfilen tota mena de personatges, tant en un plànol presencial com aflorats mitjançant els relats que es contenen els

uns als altres. L'esplèndida narració en cap cas decep ni avorreix, ni tampoc decau l'interés vivíssim que provoquen les micronovel·les incrustades preciosament. El lector pot trobar tots els gèneres esbossats amb una modernitat total, com un precursor extraordinari de la gran narrativa del XIX. Àdhuc en la transmissió d'aquesta obra el gènere fantàstic sembla haver-n'hi dissenyat el camí: publicada molt parcialment el 1805, no abastà llavors sinó les tretze primeres jornades i al llarg del XIX es publicaren fragments diversos. No fou, però, fins el 1958 que es redescobrí i es publicà a França una versió que abastava ja un 25% del text, per a ser finalment el 1989 quan es publicà completa. Aquesta bella edició de Pre-Textos és la primera edició íntegra en castellà, després de dues publicacions fragmentàries en aquesta llengua durant el segle passat.

La fi de Jean Potocki es correspongué amb la seua obra, amb un peu en la Il·lustració i un altre en el Romanticisme: l'any 1813 es retirà a les seues possessions poloneses i dos anys després, enmig d'una crisi mental, se suïcidà tot emprant una bala d'argent (beneïda per un rector *pour le cas où Dieu existerait*).

Alexandre Navarro

Un editor en busca de escritores

La editorial Pre-Textos nos regala esta magnífica selección de relatos por su vigesimoquinto cumpleaños. Se trata de veinticinco cuentos con un editor como protagonista. Los escritores más en forma del panorama español celebran el buen estado de la editorial.

NOSOTROS LOS SOLITARIOS

DIVERSOS AUTORS

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÁNEA», 3

338 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALENCIA, 2001

Con motivo del vigesimoquinto aniversario de Pre-Textos, y para celebrar el magnífico trabajo de la editorial, aparece el libro *Nosotros los solitarios*. Bajo la paradójica frase de Nietzsche –pues un solitario nunca sería miembro de un *nosotros*– se reúnen una serie de relatos cortos seleccionados con el buen criterio de Manuel Borrás, Silvia Pratdesaba y Manuel Ramírez, los editores.

La única condición que se impuso a los escritores era que el relato había de rondar, de alguna manera, la oscura figura del editor. El resultado es un gran conjunto de cuentos, tan dispares en la forma y el estilo como semejantes en el propósito. No se trata aquí de rendir homenaje a un personaje tan indudablemente necesario para la literatura. El objetivo es más bien ofrecer un buen espectáculo de lo que es y ha de ser la literatura. Cuando uno abre una novela lo hace convencido de que hay cosas para las que no hay una única respuesta válida. La misión de la literatura consiste en abrir caminos, en enseñarnos lo mismo pero desde un punto de vista nuevo. Hay que liberar a las palabras de esa univocidad asfixiante.

Nosotros los solitarios es un excelente ejercicio de literatura, de descripción de lo mismo desde distintas perspectivas, con distintos lenguajes, en dis-

tintos tiempos. Además el libro pone a nuestro alcance una muestra de los distintos estilos que podemos encontrar en nuestro país literario, desde la literatura más absurda y juguetona de Felipe Benítez o Vicente Gallego, hasta un estilo más realista y prosaico, como el de Jose Manuel Benítez o Juan Manuel Villalba. Tampoco faltan, por cierto, nombres más conocidos como los de Soledad Puértolas o Luis Antonio de Villena.

Para los que buscan y necesitan lo escrito, *Nosotros los solitarios* es un motivo de fiesta, un momento para celebrar la buena relación que hay y ha de haber entre editores –buenos editores, quiero decir, no meros empresarios– y escritores. No hay que olvidar que fruto de estas relaciones son, en muchas ocasiones, los buenos libros que tanta falta nos hacen.

Vicente Abril

A la vora del misteri

Albert Calls i Xart (Cabrera de Mar, 1966), a més de periodista i assessor cultural, ha publicat llibres de relats, de poemes i la novel·la per a joves *L'assalt dels pirates*. Amb els relats de *Sèrie B*, ens endinsa en un món fronterer entre la realitat i la ficció on el temps no sempre juga a favor de la mort.

SÈRIE B

ALBERT CALLS I XART

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 6

128 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS. VALÈNCIA, 2001

La denominació «sèrie B» abraça un munt de pel·lícules de baix pressupost que segueixen uns patrons molt definits com el gènere negre, el de ciència-ficció o el policíac. Sense defugir la càrrega negativa que comporta l'adscripció a un cànon literari, Albert Calls tira pel dret i presenta a *Sèrie B* onze relats en els quals la frontera entre la realitat i la ficció es perd amb la naturalitat que hom va del Maresme a Barcelona, o de Premià al territori de Burriac. Situats en aquest punt, ja no haurà de sorprendre que sota el terra que xafem, un exèrcit de *gremlins* o *fraguels* malde per organitzar l'arquitectura fèrria d'un assalt; que soldats reblen la fi de la humanitat víctima de la falç de la guerra; que es condemne als immortals a jugar-se la vida dels seus coterrícoles en partides d'escacs; que el secret del Calze Sant s'embolique amb un misteri de novel·la negra «com una d'aquelles pel·lícules de sèrie B» que passen del món real al de la ficció «que són en el fons una mateixa cosa»; que un forat al bell mig d'una plaça com un donut porte a la vora del misteri de Les Bermudes; o que la fi del món guaite al cantó atacat per successives invasions.

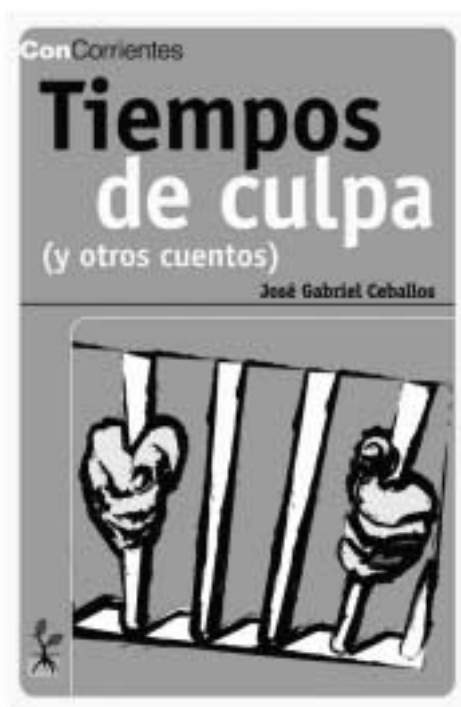
Els relats d'Albert Calls, tot i el curt desenvolupament que s'imposa en aquest tipus de discursos, semblen petites no-

vel·les fragmentades per tal de retardar la sorpresa final. Relats o micronovel·les, aquests tipus de narracions ens porten a una reflexió sobre un gènere que l'editorial Brosquil està situant en primer lloc del panorama literari. Són també històries que per la seua temàtica recorden els còmics fantàstics –«Moebius»– i on la cronologia s'altera per tal de dibuixar una paràbola històrica –tant de Pedrolo o Buero Vallejo– que actue com exemple del que amb la societat d'avui passarà l'endemà. Així, túnels, laberints, passadissos, forats i caminois porten al més enllà traspasant el temps i assistint a una mena de maledicció que de la mateixa manera que es dupliquen els Kennedy o els Bush, a finals del segle XXI ens espera un nou Clinton que no serà massa diferent del que hem conegut. I a més, Albert Calls barreja en els relats les llegendes medievals i la projecció cap el futur d'una manera que enganxa el lector –tal vegada per la ubicació casolana de l'acció– entre calzes i *ciborgs*, i hom acaba esperant un final del tipus «que la sort us acompanye» al temps que la lectura d'aquest llibre esdevé una veritable aventura.

Pasqual Mas i Usó

Desde Corrientes a la Valligna

Edicions La Xara inicia con *Guerrero Solitario* y *Tiempos de Culpa* y otros cuentos, dos libros de narrativa breve, una colección de volúmenes de bolsillo dedicada a escritores argentinos de la provincia norteña de Corrientes.

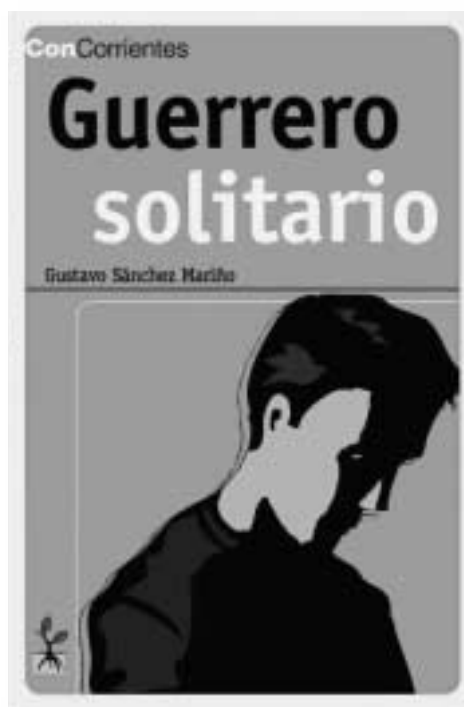
TIEMPOS DE CULPA Y OTROS CUENTOS

JOSÉ GABRIEL CEBALLOS

COL·LECCIÓ «CON CORRIENTES», 1

74 PÀGINES

EDITORIAL LA XARA. SIMAT DE LA VALLIGNA, 2001

GUERRERO SOLITARIO

GUSTAVO SÁNCHEZ MARIÑO

COL·LECCIÓ «CON CORRIENTES», 2

125 PÀGINES

EDITORIAL LA XARA. SIMAT DE LA VALLIGNA, 2001

Parece ser que fueron los espectros de la aventura argentina de Blasco Ibañez los que inspiraron al editor de la Vallidigna, Eladi Mainar, esta insólita colección de narrativa sudamericana centrada en escritores de la provincia de Corrientes. Los espectros o algo así, la amistad de un lejano pariente de aquellos pioneros valencianos, la casualidad, o simplemente la audacia de uno de los editores más atrevidos y persistentes de este país pequeño. De hecho Mainar, a base de esfuerzo y de mucho trabajo, se ha hecho un lugar en el mundo editorial valenciano. Sus libros han retratado la historia de La Safor pero también pedazos de la historia más desconocida de ciudades como Alacant o València demasiadas veces olvidadas por los grandes editores.

La Xara ahora se atreve con autores argentinos y concretamente con los de la provincia de Corrientes, un enorme territorio al norte del país con casi un millón de habitantes. Elección caprichosa o no, Mainar ha sabido escoger bien los dos primeros títulos de la nueva colección ConCorrientes. José Gabriel Ceballos (1955) autor de *Tiempos de culpa y otros cuentos*, cuenta con dos galardones de gran prestigio, el Premio Único Educa (Editorial Universitaria Centroamericana, San José,

Costa Rica) y el Premio Alberto Lista (Fundación El Monte y Diario ABC de Sevilla). Por otra parte Gustavo Sánchez Mariño, autor de *Guerrero Solitario*, tiene publicadas *Clásica Delfina* y *Berón de Astrada*. Colaborador habitual de periódicos y ensayista cuenta en su haber con el premio nacional Santa Clara de Asís.

Se trata de dos pequeños volúmenes en los que se concentra todo el estilo de la narrativa contemporánea sudamericana. Retratos de un mundo pequeño, espacios míticos que tanto recuerdan los mundos reideados por autores de la talla de Gabriel García Márquez. Pinceladas de interior con un paisaje desgarrador de fondo. Personajes extraños por lo próximos perdidos en un mundo sin tiempo, casi sin espacio pero a la vez inusualmente conocidos. Pura literatura latinoamericana. Un buen comienzo para una colección que seguro despertará el interés de numerosos lectores.

Francesc Viadel

